

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande: Remiss av En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50)

Naturhistoriska riksmuseet (NRM) har beretts tillfälle att lämna yttrande till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet över den i rubriken angivna remissen.

Om Naturhistoriska riksmuseet

Naturhistoriska riksmuseet är ett forskande museum och en statlig myndighet vars verksamhet omfattar förvaltning, och tillgängliggörande av omfattande naturhistoriska samlingar samt bedriva forskning om universums, jordens och livets uppbyggnad och utveckling, biologiska mångfald, människans biologi samt miljö och landskap. Naturhistoriska riksmuseet ansvarar också för fyra nationella forskningsinfrastrukturer; NORDSIM-Vegacenter, CGI- Center of Genetic Identification, SBDI - Swedish Biodiversity Data Infrastructure (inkl. GBIF-Sweden) och CPG - Center of Paleogenetics (i samarbete med Stockholms Universitet).

Yttrande

Naturhistoriska riksmuseet avstyrker utredningens förslag att inrätta en ny myndighet för viltförvaltning av de skäl som anförs nedan. NRM lämnar synpunkter inom följande områden i relation till utredningen:

- Vikten av biologisk mångfald (övergripande synpunkter)
- Ringmärkning (avsnitt 1.7)
- Förslag om ändrad förvaltning av bevarandet av vilda däggdjur och fåglar (avsnitt 4.4)
- Förslag om ändrad förvaltning av marina däggdjur (avsnitt 4.9)
- Statens vilt (kapitel 8)

För övriga delar av betänkandet som inte berör NRM avstår museet från att yttra sig.

Vikten av biologisk mångfald

Förlusten av biologisk mångfald är en av vår tids stora ödesfrågor, i paritet med klimatförändringarna. Biologisk mångfald innefattar variationen av gener, arter och

ekosystem, och utgör en grundläggande förutsättning för människans välfärd. Funktionella ekosystem är avgörande för livsviktiga resurser som mat, vatten och luft, och har en direkt koppling till samhällets motståndskraft och attraktivitet. I Världsekonomiskt Forums globala riskrapport för 2024 lyfts förlusten av biologisk mångfald fram som en av de största globala utmaningarna. Sverige har, tillsammans med nära 200 andra länder, åtagit sig att motverka denna utveckling genom FN:s globala ramverk för biologisk mångfald från 2022.

Mot bakgrund av detta bedömer NRM liksom utredningen att ett helhetsperspektiv i viltförvaltningen är nödvändigt. Det finns dock en risk att utredningens förslag att dela upp förvaltningen av livsmiljöer och dess arter på flera myndigheter försvårar förutsättningarna för ett helhetsperspektiv. Vilda däggdjur påverkar och påverkas av de livsmiljöer och den biologiska mångfald de lever i och förvaltningen av dessa kan inte frikopplas från andra förvaltningsprocesser och prioriteringar, exempelvis inom områdesskydd, restaureringsarbete och åtgärder kopplade till klimatförändringar.

Ringmärkning (avsnitt 1.7)

Utredningens förslag till ny jaktförordning (§ 32) medför inga ändringar av NRM:s uppgift att ringmärka fåglar och museet har därför inga synpunkter i detta avseende.

Förslag om ändrad förvaltning av bevarandet av vilda däggdjur och fåglar (avsnitt 4.4)

NRM anser att Naturvårdsverket (NV) fortsatt bör vara ansvarig för bevarandet av däggdjur och fåglar, inklusive viltstammarnas utveckling samt frågor om habitat och utbredning. Ansvar för vilt bör ligga på samma myndighet som ansvarar för de landskap de lever i, vilket skulle ge NV en roll för landlevande vilt motsvarande den roll HaV har för marina däggdjur och därmed kvalitetssäkra förvaltningen.

Vid en eventuell överföring av sälhålsövervakningen från Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) till den nya myndigheten måste det säkerställas att medel finns både för drift och för den infrastruktur som krävs för provinsamling, vilken idag finansieras av NV.

Förslag om ändrad förvaltning av marina däggdjur (avsnitt 4.9)

- Naturhistoriska riksmuseet anser att ansvaret för förvaltningen av marina däggdjur ska vara kvar hos Havs- och Vattenmyndigheten och att Naturvårdsverket (NV) även fortsättningsvis ska ha ansvaret för att verka för och bevaka att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus. En uppdelning av ansvaret mellan HaV och den nya myndigheten riskerar att fragmentera helhetsbilden av havsmiljön, försvåra en sammanhållen förvaltning och leda till olika tolkningar av regelverk.

- Övervakningen av säl och tumlare är främst kopplad till deras roll som indikatorer för havsmiljön och inte till jaktfrågor. Därför bör ansvaret för övervakning, datahantering och deltagande i internationella konventioner (till exempel HELCOM och OSPAR) fortsatt ligga hos HaV, som redan har huvudansvaret för havsmiljön. Förvaltningen av säl och särskilt tumlare (varav två populationer är rödlistade och en akut hotad) kräver ett samlat angreppssätt då hoten främst utgörs av bifångster, miljögifter, undervattensbuller och födobrist – frågor som är nära knutna till havsmiljöförvaltning. Att föra över ansvaret till en ny myndighet riskerar att försvåra åtgärder och splittra indikatoransvaret ytterligare mellan myndigheter.
- Med hänvisning till ovanstående, delar inte NRM utredningens slutsats att förvaltningen blir mer sammanhållen om ansvaret flyttas till en viltförvaltningsmyndighet. Detta är särskilt olämpligt för tumlare som inte berörs av jakt. Slutligen efterfrågar NRM ett förtydligande kring salthälsöövervakningen och hälsöövervakningen av bifångade tumlare, eftersom utredningen endast hänvisar till "populationsstatus" och därmed lämnar oklarheter om ansvarsfrågan.
- I avsnittet om NRM:s verksamhet 3.4.7 saknas uppgifter om att NRM ansvarar för populationsövervakning (antal och utbredning) av både tumlare och de tre sälarterna på uppdrag av HaV. Det framkommer inte heller att NRM ansvarar för insamling, obduktion och provtagning av strandade och bifångade tumlare på uppdrag av HaV (görs i samarbete med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) som har motsvarande uppdrag för strandade tumlare).

Statens vilt (kapitel 8)

NRM ser flera fördelar med förslaget att flytta ansvaret för statens vilt till länsstyrelserna. Det är dock avgörande att förutsättningarna för att omhänderta djuren inte försämras och att reglerna vid trafikolyckor är tydliga.

- Naturhistoriska riksmuseet ser generellt positivt på förslaget att flytta ansvaret för att ta hand om statens vilt från Polismyndigheten till länsstyrelsen. NRM bedömer att det skulle underlätta museets administration kring djuren, bland annat eftersom varje länsstyrelse har en tydlig geografisk indelning, enkla kontaktvägar och hög kompetens inom viltfrågor. En tätare dialog mellan NRM och länsstyrelserna skulle främja samarbete och gynna viltförvaltningen överlag, exempelvis genom ökat kunskapsutbyte.
- NRM delar utredningens uppfattning att länsstyrelserna, med sin kompetens inom viltfrågor, i flera avseenden är bättre lämpade för uppgiften att omhänderta statens vilt. Om länsstyrelserna tar över uppgiften kommer sannolikt antalet djur som felaktigt skickas in till NRM att minska och dokumentationen kring fynden att förbättras. Förslaget kan även möjliggöra att ett vävnadsprov ersätter insändandet av en hel djurkropp i enskilda fall. Det

skulle minska statens kostnader för bland annat destruktion, emballage och transport. Polismyndigheten har dock en större geografisk närvaro och tillgänglighet än länsstyrelserna, vilket är en fördel då djur ofta hittas på helger. Om ansvaret flyttas till länsstyrelserna krävs ett länstäckande nätverk av resurser för att snabbt ta hand om djuren, annars riskerar de att bli liggande vilket försämrar provkvalitet, försämrar utredning av jaktbrott och möjligheten att bevara djuren. NRM betonar därför vikten av att förutsättningarna för omhändertagande av statens vilt inte försämrats.

- NRM instämmer i att det för jägare och allmänhet bör vara mer naturligt att kontakta länsstyrelsen än Polismyndigheten vid fynd av döda vilda djur om det inte är uppenbart att det är illegal jakt. Det är dock otydligt vad som gäller vid trafikolyckor med arter som listas både i 40 § jaktförordningen (viltolycka) och i 33 § samma förordning (statens vilt), exempelvis utter och havsörn som är några av de vanligaste arterna NRM tar emot. En stor andel djuren som skickas in till NRM har dessutom dött i trafiken. Det behöver därför tydliggöras om ett påkört djur som listas i båda paragraferna ska rapporteras till Polismyndigheten (eller Trafikverket) enligt 40 § eller till länsstyrelsen enligt 36 §. NRM anser att den föreslagna uppdelningen är krångligare för allmänheten än nuvarande ordning där samtliga omständigheter ovan skulle rapporteras till en och samma myndighet.

Ärendets handläggning

I detta ärende har överintendenten Lisa Månsson beslutat. Föredragande har varit handläggare Susanne Wallgren, Enheten för samordning, utredning och förvaltning. I handläggningen har avdelningscheferna Anna Nilsson, Avdelning för natur- och miljöövervakning Pär Rådling, Avdelningen för verksamhetsstöd, enhetscheferna Tenna Toftegaard, Enheten för populationsanalys och -övervakning, Tove Rosenblom, Enheten för miljöanalys och -forskning, Kjell Arne Johanson, Enheten för zoologi och Eric De Groat, Enheten för samordning, utredning och förvaltning, samt förste assistent Anna Lotsander, Enheten för zoologi, förste intendent Karl Ljungvall, Enheten för miljöanalys- och forskning, förste intendent Anja Carlsson, Enheten för populationsanalys och -övervakning, och intendent Julia Carlström, Enheten för populationsanalys och -övervakning, deltagit.

NATURHISTORISKA RIKSMUSEET

Lisa Månsson

Susanne Wallgren